

UREDNIŠTVO
IN UPRAVNIŠTVO
JE V LJUBLJANI.

POSAMEZNE
ŠTEVILKE PO 10
VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA
CELO LETO 8 K,
ZA POL LETA 4 K,
ZA ČETRT LETA
2 K.
V LJUBLJANI S
POŠILJANJEM NA
DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZNANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZNANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, ČE SE TISKA DVAKRAT IN PO 8 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROCBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZNANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Šola, zrcalo naroda.

Ne mislimo na tem mestu opisavati način pouka, pedagogično razmotrivati slovensko šolsko vprašanje, tudi ni za sedaj naš namen povdarjati potrebo narodne šole, potrebo res slovenske vzgoje v slovenski šoli, to je naloga naših šolskih časopisov, za danes si hočemo ogledati le našo šolo in naša šolska poslopja.

Kdor je bil količkaj po svetu, kdor je prišel vsaj iz slovenskega ozemlja in videl veliko skrb nemških občin za šole, moralo ga je biti nehoti sram malih in podrtih šolskih poslopij po deželi, in žal mu je bilo, da tudi naš narod nima velikanskih in mogočnih stavb, kjer bi se vzgajala mladina v svobodno-narodnem duhu.

Veliko večji propad med našimi in tujimi šolami kažejo ogromne stavbe češkega in francoskega naroda. Priznati moram in ni me sram povedati, da so me mogočne in veličastne šolske stavbe n. pr. v Plznju naravnost razžalostile, videč, kako daleč smo še mi Slovenci, kako malo skrbimo za svoje narodne hrame. Ne mislim pa tu na meščanske, strokovne, obrtne ali višje šole, ne, navadne ljudske šole imam pred očmi, in kdor je kdaj hodil po Češkem mi mora priznati, da se lahko merijo ljudskošolska poslopja z vsako palačo v Ljubljani. Saj so to naravnost gradovi. V vasi blizu Plznja sem naletel na šolsko poslopje, katero sem imel najmanj za kak grad čeških plemenitažev.

In ko mi je moj češki znanec še pojasnil, da so enaka poslopja skoro po vsem češkem kraljestvu in ker jih tudi sam mnogo poznam, storilo se mi je naravnost milo, in zamrzeli so se mi naši slovenski rodoljubi, katerim je bila šola tako malo na skrbi. V tem trenutku sem šele videl one malenkostne razmere, ki vladajo pri nas. Občina n. pr. potrebuje šolo, ker je stara že tako podrtá, da nikakor ne more zadostovati potrebam šole celo po najzastarejših nazorih ne. Zida torej novo poslopje. In kaj mislite, odgovarja li ta nova baraka higijeni, odgovarja li to malo poslopje svoji nalogi, svojemu namenu, da ima biti vzgojevališče naroda? Ne! Prvo leto že je poslopje premajhno in občina si mora najemati novih prostorov. In pri vsem tem skopuštvi ni ne telovadnice, ne posebne sobe za knjižnico, razne zbirke ter drugih za šolo neobhodno potrebnih prostorov. Komu tedaj koristi ta štednja, občini? Ne, saj mora najemati prostore in vedno krpiti in dozida-

vati temne čumnate. Je mar v korist zdravju, izobrazbi, narodnemu ponosu in ljubezni do šole?

To kar je drugim, velikim in kulturno visoko stoječim sveto, kar jim je najdražje, to je nam malenkostno in le še kak učitelj se potegne, da bi se zidalo vsaj tako, da bi bilo tam mogoče prebivati, mesto, da bi se vsi sloji potegnili za lepo in veliko šolsko stavbo, ki bi vsekakor dičila in krasila celo občino in na katero bi mogla biti tudi ponosna. Morda bo kdo oporekal, samo da imamo šole, in mnogo tudi ni tako slabih.

Ne, ni dosti, da imamo šole, ki povprečno pri nas ne odgovarjajo potrebam moderne šole, ni zadosti, da imamo neznatna poslopja, kjer se v ozkih celicah in med tesnimi stenami vzgaja naš narod, mi moramo imeti mogočne stavbe, kjer se bodo naši otroci v prostornih svetlih sobanah vzgajali v narodnem duhu, kjer se bodo lahko iznebili one ozkosrčnosti in tesnobe, ki je tako prirojena Slovincu. V narodnih palačah se bodo naši mladeniči in naša dekleta naučili ceniti svoj narod in ga spoštovati, kar bo vsekakor vzbudilo neomaljivo narodno zavest in naroden ponos.

Sicer so pa šole narodna last in ali ne bo torej narod ponosen, ako bo videl veličaste stavbe, ki se bodo dvigale po celi deželi, ako bo videl, da je to njegovo delo, njegovi žulji? Ne bo li narod s ponosom pošiljal svoje sinove v te ponosne narodne hrame? Toda čemu dalje.

Dajte narodu stavbo, ki bodo njega vredne, dajte mu šol, ki bodo žes svojim zunanjem vplivale nanj vabljivo in osvobojevalno, ki bodo vzbujale in dvigale v njem samozavest in pogum za življenski boj!

—eko—

Goriški deželni volilni red.

Gospodu goriškemu deželnemu poslancu ki se je oglasil v 64. številki našega lista, nekoliko besed v odgovor.

Pišete, da bi liberalci zagnali grozen krik, ako bi Vaša stranka odklonila načrt novega volilnega reda, češ, da ne privoščite nižjim krogom niti mrvice volilne pravice. Tu je treba opomniti, da se v prvi vrsti ni šlo za nižje ali višje kroge, ampak za primerno zastopstvo našega naroda v deželnem zboru. Ako je predložil deželni odbor, v ka-

terem sedita poleg italijanskega deželnega glavarja in dveh italijanskih odbornikov tudi dva slovenska odbornika Vaše stranke, tak volilni red, kjer je vnovič potrjena inferiornost slovenskega življa na Goriškem, ni preostajalo Slovincem drugega kot ga enoglasno zavreči, alterum non datur. In ako bi vas raditega napadali liberalni Slovenci, bi bili ti ravnotako v krivdi, kakor imajo sedaj prav, ker Vas napadajo, ko ste dali svojo privolitve za novi volilni red. Sicer bi pa bila že dolžnost vaših deželnih odbornikov, da bi se bili protivili že v odboru italijanskim naklepom. In tudi, ko bi tam ne bili prodrli s svojo zahtevo, preostal bi jima bil vendar še slovesen protest v zbornici sami. Pravite tudi, da je deželni odbor sedež vseh mahinacij. S tem dajete jako slabo izpričevalo slovenskima odbornikoma. Kaj sta tako brez vse moči in brez vsake energije, da ne dosežeta ničesar? Ako je temu tako, potem naj kar odstopita, kajti na takih mestih potrebujemo celih mož, in ne mlačnežev in bojazljivcev.

Pravite tudi, da se Italijani najmanj vesele sankcije novega volilnega reda. Povejte nam vendar še, kdo drug pa naj se ga veseli kot Italijan! Italijanom je sedaj gotovih najmanj trinajst poslancev, če preide trgovska in obrtna zbornica v slovenske roke. Vse drugo pa ohranijo za vedno. Po starem volilnem redu bi pa izgubili Italijani, če bi prišla Gorica v slovenske roke, ne dva, ampak štiri mandate, kajti Slovenci bi pridobili tudi oba poslanca goriškega mesta. Potem bi bilo razmerje, kar se tiče narodnosti, pravo; bilo bi namreč 14 Slovencev proti 7 Italijanom, po novem pa samo 16 Slovencev proti 13 Italijanom. Trditev, da obstoji velikanska krivica raditega, ker se je mesto Gorica priklopilo Furlaniji, tedaj ni fraza.

Kje so tedaj one različne ugodnosti, ki jih nudi novi volilni red. Da imajo nekateri volilci bližje volišče, kot poprej, da je dobilo tudi delavstvo nekako zastopstvo, ki je pa jako krivično, kar se tiče narodnega momenta in tudi števila z ozirom na ostale kurije, vse to ne odtehta velike krivice, ki se je zadala slovenskemu življu na Goriškem.

Tudi v Istri je sedaj nova volilna reforma na dnevnem redu. Tudi tam bi dobilo delavstvo po novem volilnem redu zastopstvo, Slovani bi tam imeli 5 poslancev več, kot doslej, Italijani samo 3, medtem ko je na Goriškem povišanje števila mandatov pri obeh narodnostih isto, t. j. 4, — vendar se protivijo in se bodo protivili istrski Slovani z vso silo novemu volilnemu redu, in nihče jih ne bo raditega napadal. Istrski poslanci imajo toliko narod-

LISTEK.

Naša zimska sezona.

Trst, dne 29. septembra 1907.

Lastovke so odletele na jug, letoviščarji so se povrnil i v mesto. Prišla je doba resnejšega dela, ampak jesen je prinesla tudi novih užtkov, Kdo bi pa vedno delal, kdo bi si včasih ne privoščil kakega užitka — telesnega in duševnega. Jesen skrbi za oboje. Glej, grozdje je dozorelo, zadovoljni vinogradniki je že pripravili sode in določil dan za trgatve. Bliža se doba novega vina, ko tudi človeku večkrat zavre in zakipi v srečo kakor v nanovo napolnjenem sodu. Veseli vinogradnik seve povsod praznuje ta najlepši čas v letu, ampak severne megle ne puste, da bi prišel mladi sok do vsega objestnega izraza, mrzli vetrovi hlade vroče glave in mire burne prsi. Kaj ti bo filistersko kisli eviček, ki nanj prisega ozkosrčni Kranjec kakor na najsvetejšega Baccha! Ampak če ti razgreje sladka kaplja, ki jo je rodilo južno solnce, sicer morda medlo sree, ah, tedaj pa res začutiš, da je bil južni Bacch najusmilenejši bog osvobojevalec in olajševalec. Zato pa je pri nas ob dobi novega vina vse na nogah, da poroma s svetim hrepenenjem tja, kjer si je ovenčal južni bog čelo z vinsko trto in vabi hripavo hreščeča harmonika ali lahkoživa

razuzdana mandolina žejnega romarja v živahni hram. In ko začne zahajajoče solnce čarati s svojimi bojami po trepetajočih morskimi valovih in se vlega sladkoopojni mrak na jesensko pisane pokrajine, tedaj done povsod: po cestah in stezah, po tramvajskih vozovih in po zibajočih se brodovih navdušeni slavošpevi darovalcu pozabljenja; ni vselej ubrano to petje, niso navadno čisti ti glasovi, a vselej ti pričajo, da je prišla v deželo jesen svoje sladke darove deleč.

V zlati lahkomisljenosti pa, ki jo rodi sladko južno vince, zahrepeni sree, ki je postalo vsaj za nekaj ur šoto-rišče bujno lepih sanj, tudi po višjih, po duševnih vžitkih. To je doba, ko se zopet odpirajo gledališke dvorane, ko prihajajo v naše mesto umetniške družbe, ki so se že zdavnaj prej napovedovale, čez morje sem iz blažene Italije, da tolažijo svoje neodrešene brate in jih v babilonski sužnosti živče bodre k vztrajnosti, ko jim grade tisti bojni most umetnosti, ki veže tostranske brate z onostranskimi. Da, lepo je, če ima človek tako dobre, tako usmiljene brate! Slovan pa, dobra pohlevna duša, je vesel, če sme biti včasih priča, tem veselim pobratimijam, četudi mu ni vselej najlože pri sreči, ko vidi proslavljati tuje junake, pri čemer se mu otožnost naseli v sree. Bog ve, zakaj je moralo to tako dolgo biti!

Zdaj pa slišimo, da se tudi slovenski Taliji odpira hram tu ob Adriji. Zdi se torej, da smo si tu že toliko izbojevali in izsilili varno stališče za gmotno življenje, da

čutimo že potrebo po finejši, po duševni hrani. Važnosti hipa se gotovo zaveda odbor „Dram. društva v Trstu“, ki je prevzel težavno nalogo, čutijo jo igralci, slutijo pa jo tudi slovenski ljudje našega mesta in morda ves slovenski narod, zato ni dvoma, da se mora to veliko podjetje — posrečiti!

Odbor imenovanega društva mora pri sestavi repertoira uvaževati posebne tržaške razmere, kajti slovensko gledališče v Trstu se bo moralo opirati zlasti na širše sloje; raditega pa bo moral ta zavod izpolnjevati važno nalogo ne-le ljudskega zabavišča, ampak tudi nalogo nekakega ljudskega vsenčilišča. Pred vsem pa bo treba nekatero kroge še-le privabiti v gledališče, zato pa intendenca v začetku ne bo smela nuditi pretežke in preenolične hrane. Kakor kaže ravnokar objavljeni repertoire „Dram. društva v Trstu“ se je odbor potrudil, da uvažuje te okoliščine, zato je sestavil sicer lažji, vendar precej raznoličen igralski program. V njem so zastopani slovenski in neslovenski komadi in sicer: A. slovenske igre: A. Askere — Red sv. Jurja; A. Medved — Za pravdo in sree; J. Vojnovič — Ekvinokeij; G. Prejac — Kdo je mrtev?; S. Tučič — Povratek; L. Tolstoj — Moč teme; J. Turgenjev — Tuji kruh; N. Gogol — Revizor; A. Čehov — Medved; Ženitbena ponudba; J. Vrchlicky — Diogen v sodu. — B. neslovenske: Rosegger — Na sodni dan; Costa — Brat Martin; Morre — Pater Jakob; Birch-Pfeiffer —

nega ponosa in čuta, da ne bodo sami dokumentirali s privolitvijo takega volilnega reda inferiornost in manjvrednost Slovanov, kakor so to storili Vaši tovariši, gospod deželni poslanec goriški.

Politični pregled.

Prestolonaslednik proti Ogrom.

Znano je, da je naš prestolonaslednik nadvojvoda Franc Ferdinand odločno proti vsaki popustljivosti napram ogrskim zahtevam, ker je prepričan, da je nemogoče vladati z ogrsko vlado, ki se naslanja na stranko, ki popolnoma zanika vso skupnost z Avstrijo. To je prestolonaslednik tudi cesarju nasproti že večkrat poudarjal in zato se je zgodilo, da je isti tudi z grofom Andrassyjem povodom nagodbenih pogajanj konferiral. Slednji ni mogel pomislekov, ki jih ima nadvojvoda posebno proti premembi takozvanih ustavnih garancij, pobiti, ker je nadvojvoda mnenja, da bi se s to koncesijo kraljeva oblast na Ogrskem utesnila. Zaradi tega je naravno, da je cesar hotel slišati tudi mnenje svojega naslednika, ker noče, da bi se pravice krone na Ogrskem samo z njegovim privoljenjem premenile, posebno ker so hoteli Ogrji premenitev ustavnih pravic kot koncesijo za zvišanje kvote. Nadvojvoda seveda ni mogel dati dovoljenja za ustavne garancije v tej obliki, kakor jih je podal grof Andrassy in iz tega vzroka jih je tudi cesar zavrnil. Grof Andrassy bo te predloge predelal in jih vladarju vnovič predložil. Če bodo odobrene, je vprašanje; na vsak način je veselo znamenje, ki nas more navdajati le z veseljem, da se je tudi na dvoru samem nehala potrpežljivost z večnimi ogrskimi zahtevami po različnih koncesijah in kompenzacijah za vsako trohico koristi, ki jih Avstrija po pravici zahteva.

Avstrijska vojna mornarica.

Kakor se čuje, zahtevala bo vlada z ozirom na dovoljeno in deloma že začeto zgradbo novih bojnih ladij in s tem zvezano pomnožitev moštva za leto 1908. znatno višje proračunske postavke. Dočim je za leto 1907. celotni kredit za vojno mornarico znašal 64¹/₂ milijonov kron, se bo isti iz zgoraj navedenih vzrokov za leto 1908. zvišal za 5—6 milijonov kron, torej skupno nekaj čez 70 milijonov kron.

Da se bodo ti zneski brez velikih razprav dovolili, to je gotovo; naše vojno brodogradnjo je v primeri z onim drugih veselil takorekoč še v povojih in se z angleškim ali francoskim niti daleko ne da primerjati. Toda ti dve državi sploh ne prideta v eventualnem konfliktu v poštev; država, s katero imamo resno računati, je edino-le naša slavna „zaveznica“ Italija. Ta pa ima že sedaj več ko dvakrat močnejše brodogradnjo kakor je avstrijsko in z nameravanimi in tekom par let že dograjenimi bojnimi ladjami bo iste štelo trikrat toliko ladij ko naše. In ker ne moremo pričakovati, da se bo čudež pri Visu še enkrat ponavljal, je gotovo, da naša mornarica nima nobenega upa na zmago.

Nasprotovala torej, kakor rečeno ne bo nobena stranka tej vladni predlogi; najmanj še mi Jugoslovani, kateri bi v slučaju laške invazije največ trpeli; vendar pa moramo zahtevati v interesu države same, iz strateških ozirov in z ozirom na moštvo, katerega je 90 % hrvatskega pokolenja, da se italijanščina iz vojne mornarice popolnoma izloči in podeli hrvatskemu jeziku tiste pravice, katere mora zahtevati. Moštvo je hrvatsko, kraji, kjer se bodo vršili eventualni boji, hrvatski, kaj se šopiri torej tu italijanščina? Ako so se določili milijoni v svrhu gospodarske povzdige Dalmacije, naj se še hrvatskemu jeziku pri vojni mornarici podeli zasluženo mesto in Avstrija bo imela popolnoma

zanesljivo moštvo in častništvo brez razdirajočih iredentovskih elementov.

Nagodba.

Odkar so se prekinila nagodbena pogajanja na Dunaju in so se vrnilo ogrski ministri v Budapešto, je cela zadeva počivala. Vendar je pa sedaj skoraj popolnoma gotovo, da se bodo pogajanja v prvih dneh oktobra zopet začela, in sicer v Budapešti. Ali bo ogrska vlada storila prvi korak, ali bo avstrijska svoje želje Ogrski naznanila, tega danes še ne vemo in je tudi popolnoma brezpomembno. Čuje se pa, da se bodo že ta teden glede nagodbe storili odločilni dogovori.

Ogrska vlada je sicer že prav glasno oznanjevala vsemu svetu, da je dogotovila že vse priprave za slučaj, da se nagodba ne sklene. To je pa seveda samoumevno, in naša vlada je gotovo za ta slučaj ravnotako dobro pripravljena kakor Ogrska. Iz tega seveda še ni sklepati, da se nagodba sploh ne sklene, ker za sedaj so pogajanja samo prekinjena. 10. oktobra pa, ko se snideta oba državna zbora, se bo pokazalo, ali je kaj upanja za nagodbo, ki je v našem parlamentu vzprejemljiva in kakšne so ogrske zahteve. Če se do tega termina nagodba ne dožene, potem je jako dvomljivo, če se bodo pogajanja sploh še nadaljevala.

Na Ogrski je sedaj, da dovoli v zvišanje kvote pod pogoji, katere bo naš državni zbor odobril, in mogoče je, da bodo Ogrji prisiljeni tako nagodbo odobriti, prisiljeni namreč od finančnega stanja, katero je sedaj na Ogrskem precej neugodno in katero bo nagodba gotovo izboljšala. Iz tega se sklepa, da se bodo pogajanja, katera se brez odloga že eno leto vrše, vendar zaključila s sporazumljenjem glede nagodbe.

Justična reforma v Macedoniji.

Macedonsko vprašanje postaja v zadnjem času vedno bolj pereče, ne toliko radi neznosnih razmer v Macedoniji, kjer so poboji Bolgarov in Srbov na dnevnem redu, saj ti so samo Slovan, ampak ker utegne Balkan postati preporno jabolko med velevladstvi, katere imajo ali hočejo imeti interese na Balkanu, namreč med Rusijo, Avstro-Ogrsko in Italijo. Slednja je sicer nekaj časa sem s svojo propagando v Albaniji ponehala; če za vedno, bo to učila prihodnost. Ostaneti še Avstrija in Rusija. Avstrija bi rada dobila prosto pot do Soluna, Rusija Carigrad, to vsakdo ve, vendar pa seveda niti ena niti druga noče teh naklepov priznati, marveč hoče ohraniti status quo toliko časa, da se eni ali drugi ponudi ugodna prilika za kako „posredovanje“, seveda z oboroženo silo. Do tedaj pa se mora ohraniti dosedanje stanje in če se prebivalci med seboj pokoljejo, saj to je že nekaj tako navadnega tam doli, da bi se cel svet čudil, če ne bi začeli vsako spomlad običajni nemiri. Izdelale so se že različne reforme, izmed katerih je največ obljubljal znani mirzsteški dogovor med Avstrijo in Rusijo; ostalo je seveda vse na papirju. Mednarodno orožništvo je veliko prepičelo in preveč ovirano v svojem delovanju od turških oblasti, da bi moglo biti kos svoji nalogi. Zato se hoče letos poskusiti z novo reformo, in sicer na justičnem polju.

Dotični predlogi so že izdelani in poslanikom različnih velevladstvij tudi že predloženi, gre samo za to, če jih bo hotela Turčija sprejeti. In iz tega vzroka, da se v tej točki doseže edinost in se vse eventualnosti že v naprej preresetajo, je prišel te dni ruski vnunjski minister Isvolsky na Dunaj. Kakor se zatrjuje, se hoče pa v macedonskem vprašanju še en korak naprej storiti in preprečiti v prihodnje krvave boje med različnimi macedonskimi narodnostmi. To vprašanje pa je silno košljivo, ker v prvi vrsti so škofje raznih veroizpovedanj tisti, ki netijo upor, ker hoče na eni strani bolgarski eksarhat, na drugi

danje slovenske obrazujoče umetnosti. Ker je odbor „Slovenske čitalnice v Trstu“ odstranil prvo težavo s tem, da je blagohotno in brezplačno dal v ta namen na razpolago svojo prostorno, in za tako priredbo jako pripravno dvorano, se je odbor petih članov, sestavljen v ta namen, nemudoma lotil svojega posla. Ker so nekateri najboljši slovenski umetniki, pismeno povabljeni na udeležbo, že pristali na povabilo in je upati, da se tudi drugi priglasijo, zato je smatrati „I. slovensko umetniško razstavo v Trstu“ za zagotovljeno. Da bo tako podjetje na korist slovenskemu imenu v Trstu in tudi v prospeh umetnosti same, to je gotovo. Zlasti pa se bo gledalo na to, da imajo umetniki, ki bodo razstavili, poleg moralne in umetniške tudi gmotno korist. V ta namen se je določilo, da se porabi ves čisti dohodek razstave za nabavo takih umetnin, ki bi ne bile še prej dobile kupca. Te slike se potem prepušči „Družbi sv. Cirila in Metoda“, da jih ona med domačini spravi v denar na način, ki se ji bo zdel najprikladnejši. Tako se bo vsaj deloma poskrbelo, da pridejo ti umotvori v slovenske roke, sicer pa bo imela svojo korist od tega tudi naša šolska družba. Potemtakem treba priznati, da so se začeli Slovenci v Trstu res tudi kulturno gibati, kar priča posredno, da je njihovo gmotno stališče kolikortoli že zasigurano. Seveda — življenje ne pozna miru, ampak nasprotno: čim življeji bo boj, tem sigurnejša in tem lepša zmaga! In hoc signo vinces!

pa grški patriarh dobiti premoč v Macedoniji, Rusija pa noče in ne more sorodnim cerkvam nasproti s silo postopati. Najbližja prihodnost bo pokazala, če bodo imele te reforme kak uspeh, saj Turčija tudi v slučaju, če jih sprejme, še vedno ni zavezana, tudi izpeljati jih.

Maroko.

Položaj v Maroku se sicer stalno boljša, vendar pa ni še tako kmalu pričakovati popolnega miru. Dočim se namreč z ene strani poroča, da so se štirje odlični rodovi generalu Drudeju popolnoma podvrgli in vse njegove pogoje sprejeli, javljajo druga poročila, da vstrajajo drugi rodovi še vedno v trdnem odporu proti vsakemu evropskemu vmešavanju. Nove težkoče se pojavljajo tudi v krajih, kjer je bil dosedaj mir, s tem, da vladne čete ne dobe redne plače, se potem kratkoma razidejo ali pa celo v nasprotni tabor prestopajo.

Tako se je vršil zadnje dni pri malem marokanskem mestu Melila v bližini alžirske meje hud boj med uporniki in sultanovimi četami, v katerem so bile slednje poražene. Sultan Abdul Aziz je baje tudi že pripravljen za slučaj, da podleže, odpovedati se prestolu in se preseliti v Evropo. Potrjena ta vest še ni, vendar pa je precej verjetna in mogoče najkrajša rešitev tega že tako zamotanega vprašanja.

Francozi sami pa se tudi dobro pripravljajo za vsak slučaj in so okolico Kasablanke že močno utrdili.

Dnevne vesti domače.

— **Prihodnji shod „Slov. Gospodarske Stranke“** se bo vršil v nedeljo, dne 13. oktobra ob 4. popoldne v Dolnji vasi na vrtu gospoda župana Ignaca Mrharja. Na shodu prišla bodo na razgovor važna domača gospodarska vprašanja in pa prihodnje deželnozborske volitve. S tem shodom bo završen cikel shodov „S. G. S.“ v ribniškem sodnem okraju in prihodnji shod vršil se bo potem izven tega okraja. „Slov. Gospodarska Stranka“ si je v kratkem času svojega obstoja pridobila toliko zaupanja in toliko trdnih tal, da neustrašeno in z najboljšimi upi lahko zre v bodočnost. Pošteno, nestrašno, a resno delo mora priti do veljave, četudi ne v najkrajšem času. Razni napadi prodiranja naše stranke ne bodo ustavili. Na shod vabimo tudi nasprotnike, da jim ne bo treba kje v kakem oddaljenem, pozabljenem kraju prirejati posebnih shodov in napadati naših pripadnikov iz daljave, kamor ni mogoče odgovarjati.

— **„Slovenec“ in „Domoljub“** nas po zadnjem shodu prav pridno priporočata med ljudstvom. Državni poslanec Jaklič potrjuje se je celo na Goro in se tam v sredi par možakov pečal z nami. Jako bi nas veselilo, če bi g. drž. in dež. poslanec Jaklič hotel sklicati enkrat v središču volilnega okraja v Ribnici javen shod. Prav lepo priliko bi imel ožigosati tam naše stremljenje. Naši prišli bodo gotovo na njegov shod in ljudstvo naj potem sodi. Poslanec Jaklič se naših shodov izogiblje, njegovih se mi ne bomo.

— **Več meščanskih šol.** Važnost meščanskih šol se pri nas še vedno premalo ceni. Dočim se v drugih deželah ustanavljajo vedno novi zavodi te vrste, imamo Slovenci eno samo slovensko deško meščansko šolo v Postojni. Dočim so namenjene srednje šole znanstvenemu študiju in pripravljajo za obiskovanje vseučilišča, je namen meščanskih šol, podati bodočim obrtnikom in trgovcem ono predizobrazbo, ki jim omogočuje, da se bolj praktično, kot v srednjih šolah, pripravljajo na svoj bodoči poklic. Skrajni čas je, da se naši tozadevni krogi malo pobrigajo za to zanemarjeno panogo našega šolstva. Našo šolsko mizerijo smo na podlagi skrbno zbranih statističnih podatkov obširno obrazložili v našem listu v člankih: „Spoznavaj se sam!“ in že takrat poudarjali pomanjkanje in važnost meščanskih šol za nas Slovence. Posebno pa se je naš list potezal že opetovano za ustanovitev prepotrebne meščanske šole v Ribnici in tudi na tamošnjem shodu se je sklenila resolucija, z zahtevo ustanovitve te šole. Dosedaj ostali smo glas upijočega v puščavi in šele v zadnjih dneh oglašil se je nekak odmev v slovenskem časopisju. Stvar je tako važna in tako nujna, da bi bilo treba započeti resno akcijo na vseh koncih naše domovine, in v to svrhu bilo bi seveda v prvi vrsti poklicano naše časopisje, ki naj bi složno in odločno spravilo v tok vprašanje ustanovitve prepotrebni meščanskih šol.

— **Ljubljansko gimnazijsko vprašanje — rešeno.** „Slov. Narod“ poroča, da je razdelitev I. drž. gimnazije v Ljubljani v slovenski in nemški oddelek sedaj gotova stvar. Vsak oddelek bo imel svojega ravnatelja, ki pa dosedaj še nista imenovana. Nemški a) oddelek pridejo v Waldherrjevo hišo. Le-ta delitev se je izvršila v sporazumljenju med Nemci in klerikalci. Če se ta vest potrdi, se je s tem ustanovila nova nemška gimnazija v slovenski Ljubljani. To bi bila velika pridobitev za ljubljanske in sploh kranjske Nemce. Vprašanje je le, za katero ceno so jo dobili. Stoji li tej narodni izgubi naši nasproti kaka važna narodna pridobitev, ali pa se je tudi v tem slučaju šlo edino le za osebne ali strankarske koncesije od strani

Cvrček: Anzenberger — Podkriževalci; Četrta božja zapoved; Langmann-Jernej — Turazer; Karlweis — Ob lastnem kruhu; Rovetta — Nepošteni; Verne in Ennery — Na pustem otoku; Molier — Namišljeni bolnik; Schönthan in Kadelburg — Dva srečna dneva; Neidharht — Prvi; Görner — Snegulčica; Fournier — Igra pik; Nestroy — Raztrganci.

Pri slovanskem delu so zastopana vsa slovanska plemena, razen Bolgarov in Poljakov, ali društvu so na razpolago tudi nekateri na novo iz poljščine prevedeni komadi, izmed katerih se bo ta ali oni tudi še uporabil. Isto velja o slovenskih novinkah, ki se šele obetajo tako od Cankarja in Finžgarja.

Sezona se otvori s hrvatsko burko: Kdo je mrtev? dne 6. oktobra, t. j. prvo nedeljo v tem mesecu, kajti igralo se bo praviloma ob nedeljah in praznikih, včasih tudi kako soboto. Ker pa je „Dramatično društvo v Trstu“ sklenilo pogodbo tudi z goriško „Prosveto“, da priredi v tej sezoni vsaj desetero predstav v Goriči, zato kaže, da bo društveno delovanje v tem letu precej intenzivno. Da bo s tem pridobila tudi slovenska dramatična umetnost sploh, to se samo po sebi razume, radi tega je želeli našemu društvu vsestranske podpore in vsestranskega uvaževanja.

Ta sezona obeta še drugo, prav veselo presenečenje slovenskemu občinstvu v Trstu in okolici. Sprožila se je namreč misel, da bi se to jesen priredila slovenska umetniška razstava, ki naj bi podala Tržčanom pregled se-

Nemcev? Od odgovora na to vprašanje odvisna bo naša sodba v tej zadevi. Za sedaj pa čakamo nadaljnjih potrdil te vesti.

— **Slovensko časopisje in „Svoji k svojim“.** Kamor pogledamo po širni slovenski domovini, povsod se nam kažejo žalostne slike o prihodnosti slovenskega naroda. Nikjer na Slovenskem ne moremo reči v zadnjem času, da absolutno napredujemo. Resnica je, da naši voditelji govorijo veliko, pa delajo malo. Slovensko časopisje piše na prvih straneh, da moramo podpirati narodne trgovce, na zadnjih straneh pa prinaša inserate naših nasprotnikov. Takih inseratov imajo polno skoro vsi slovenski časopisi. Nikakor se ne moremo čuditi tedaj, da slovensko kmetsko ljudstvo posebno po Štajerskem kupuje pri naših nasprotnikih, vsaj jih jim priporočata po inseratih „Slovenski Gospodar“ in „Naš Dom“. S temi inserati si škodujemo posebno veliko. Vsi slovenski časopisi brez izjeme morajo biti dosledni ter odkloniti vsak inserat našega narodnega nasprotnika. To naj velja za ves Spodnji Štajer, Koroško, Kranjsko, Istro, Trst in Primorsko. Ljudstvo ne pozna razmer ter kupuje po takih inseratih pri narodnih nasprotnikih. Po vseh mestih, okoli katerih prebiva slovensko ljudstvo imamo sedaj že dovolj svojih obrtnikov in trgovcev. Podpirajmo te, in boljši časi bodo prišli za slovenski narod. Spoštujemo se v prvi vrsti sami in vpoštevali nas bodo naši nasprotniki.

— **Akad. ferijalno društvo „Sava“** v Ljubljani je na izrednem običnem zboru izreklo svojemu častnemu članu županu Ivanu Hribarju nezaupnico, to pa zato, ker je župan Ivan Hribar, ki je kot državni poslanec prisostvoval shodu narodno-radikalnega dijaštva v Celju, obsojal vse one dijaške struje, ki niso v organizaciji narodno-radikalnega dijaštva. Po naših mislih taka obsodba iz ust g. župana Hribarja ni bila umestna. „Omladina“, glasilo narodno-radikalnega dijaštva, sama pripoznava, da je dijak, pa naj bo visoko šolec ali srednješolec, v dobri razvoja. Zreli postanejo naši nazori stoprav v moški dobi in stoprav po brezobzirni preizkušnji praktičnega življenja. V dobi razvoja ne smemo zahtevati neomajane zrele sodbe glede v tej dobi izraženih nazorov in načel; zato pa se nam je ogibati tudi vsake obsodbe teh nazorov in načel, dokler niso našemu narodu naravnost škodljiva. Z nepristransko, dobrohotno kritiko dosežemo več, in še več s — podukom in nasvetom.

— **„Mir“ in kranjski „Slovenec“.** Z nekakim strahom za bodočnost slovenskega naroda v Korotanu nas navdaja po Rožu, Zili in Kanalu pisava zadnjih števil „Mira“. „Mir“ hoče s tem pisarjenjem uvesti tudi po Korotanu osebni bratomorski boj kranjskih klerikalcev in liberalcev. Večina „Mirovih“ naročnikov po Korotanu ne pozna osebnih razmer kranjskih klerikalcev in liberalcev ter jih tudi ne mara spoznati. „Mir“ mora biti samo narodno-radikalen, nikakor pa ne branitelj kranjskih klerikalcev, kateri za koroške Slovence dosedaj še niso storili prav ničesar. Opozarjamo samo na lansko leto, kako so pošiljali klerikalni gostilničarji po Gorenjskem „Mir“ nazaj na pritisk onih, katere brani sedaj „Mir“. Večina naročnikov po Rožu, Zili in Kanalu se ne strinja s to pisavo. Ako misli „Mir“ nadaljevati razpor po Korotanu, naj bodo prepričani celovski zastopniki kranjskega „Slovenca“, da bodo poslali „Mir“ taki naročniki nazaj, ki ga res plačujejo. Ako gledamo mirno to razdiranje na narodnem polju in ga podpiramo, bomo tudi krivi prehitre smrti slovenskega naroda v Korotanu.

— **„Landesfürstliche Stadt Krainburg“.** Pod tem naslovom ožigosali smo nedavno rabo samonemškega pečata s strani kranjskega občinskega urada. Iz merodajne strani smo dobili pojasnilo, da imajo v občinskem uradu tudi samoslovenski pečat. Da ga vedno ne rabijo je po našem mnenju ali neumestna štedljivost ali pa nekaka bojazljivost, ki si šele ogleda, kam da je kak spis namenjen, preden si upa s samoslovenskim pečatom na dan. Če je drugo istina, si ne moremo kaj, da ne bi še enkrat ožigosali to znamenje skrajne narodne popustljivosti in pomanjkanja narodne odločnosti. Je ni listine, na katero bi moral pritiskati samonemški pečat slovenske občine.

— **Slovenščina pri sodiščih.** Koroški „Mir“ piše: V nemškonarodni tabor je strela udarila; poroča se namreč z Dunaja, da se bodo dale Slovincem pri sodiščih nekatere koncesije. Predsednik deželnega sodišča baje posameznim sodnikom priporočal, slovenske vloge slovensko reševati. Nemško časopisje dela polom; zatrjuje, da se tako „krši stara navada“ in da se bo končno terjalo pri vseh sodiščih na Koroškem slovensko uradovanje. Faktične potrebe za to nikdar ni bilo, le slovenskim nemirnežem na ljubo se nosi v deželo jezikovna zmeda. Justični minister gospod Klein hudo izkuša potrpežljivost Nemcev! — Tako ti listi. — Stara navada! Ne vemo, zakaj bi morala za Slovence ravno pri sodiščih veljati stara navada, ko so sodniki delali, kar so hoteli. V državi živimo po postavi, in neumljivo nam je, zakaj za Slovence ravno pri sodiščih in v šoli ne velja jezikovna ravnopravnost, ki je nam za-

gotovljena po državnem zakonu. Nemški, slovenščine nezmožni uradniki v slovenskih krajih! Kako je mogoče soditi? Nemški, slovenščine nezmožni učitelji pred slovenskimi otroci, kakšen pouk pa je to? In ni res, da bi bilo vse to stara navada; mi najbolj vemo, da je zelo nova navada, na jezikovno mejo in posebno med koroške Slovence pošiljati v javne službe dosledno najhujše in najslabše nemške agitatorje. Tem razmeram se mora enkrat napraviti konec! Sodnija ni politiška straža nemštva, sodnija je svetišče, kjer se naj kaznuje zlo in brani pravica. Kjerkoli pa se dela le še politika in pozabi na prvi in edini namen sodnij, bodo prišle sodnije in z njimi vred sodniki ter njihovo delovanje ob ves ugled. Upamo in pričakujemo, da bo državna oblast dala sodnikom natančen nasvet za postopanje, kajti s prijaznimi nasveti predsednika deželnega sodišča nismo zadovoljni. Jutri lahko pride drug predsednik in svetuje bogsive kaj svojim uradnikom.

— **Ponemčevanje slovenskih šol.** Pod tem naslovom piše „Domovina“, da se je posebno v mariborskem okraju vgnezdila navada, da dobe nadučiteljska mesta le Nemci ali nemškutarji, in navaja tudi par zgledov za to. Te žalostne razmere so vzrok, da se marsikateri učitelj, ki nima posebno trdnega značaja, odpove slovenski narodnosti in postane nemškutar, samo da si enkrat zavaruje malo boljši kruh. Zraven pa delajo nemškutarji v okrajnem šolskem svetu tako nesramno, da jim je tudi najslabše kvalificirani učitelj dovolj dober, samo, če ima to zaslugo, da ni — Slovenec. — Ali ne uvidijo gg. poslanci, da je skrajni čas, da se napravi konec tem neznosnim, koruptnim razmeram, ki jemljejo narodu ravno onih močij — učiteljev, ki so prvi v to poklicani, da vcepijo mladim srcem ljubezen do slovenskega jezika?

— **„Soča“** ima v svoji sobotni številki na uvodnem mestu članek, kot odgovor na dopis priobčen v št. 64. našega lista. Povedali smo takrat, da nam je došel dopis od političnega nasprotnika deželnega poslanca goriškega. V koliko „Soča“ polemizuje z njim, je to njena stvar in nas nič ne briga. Ker pa „Soča“ porablja to priliko, da napada precej nesramno naš list, ji moramo tudi mi povedati, kar ji gre. Če bi „Sočin“ dopisnik prebral v št. 60. našega lista priobčen članek „Goriški volilni red“, zvedel bi na še stališče, in le proti temu bi lahko polemiziral z nami. Tega pa ne stori, jezi se pa silno, da smo dali v našem listu prostor nasprotniku „Sočine“ stranke. Na to naj bo samo povedano, da bi dali celo kakemu „Sočinemu“ pripadniku prostor v našem listu, če bi hotel svoje stališče dostojno in stvarno zagovarjati. Nepristranost pač nekoliko drugače razumemo kakor „Soča“, ki zahteva, da „nepristranski“ brez kritike trobi v njen rog. Razen tega smo pripravili tudi v našem listu že odgovor na ta dopis, ki je bil stavljen že za sobotno številko, radi pomanjkanja prostora pa takrat ni bil sprejet v list. Priobčujemo ga danes. Soči pa svetujemo za naprej, naj ne podtika mnenja, ki je izraženo v zagovoru nasprotnika, listu samemu, ki je par števil poprej jasno označil svoje stališče. Tak način polemike ne diši ravno po poštenosti! Tega pa naj posebno ne stori, kot zastopnica liberalne stranke. Kajti znano je, da so njeni poslanci vsled svoje skrajne malomarnosti sokrivi pri pridobitvi za Slovence krivičnega volilnega reda in, da se pri razpravi niso niti pospeli do kakega energičnega, stvarnega protesta. Po pravici bi jih morala „Soča“ istotako napasti.

— **„Slovanske himne“** za glasovir priredil Fr. Gerbič. Založil L. Schwentner v Ljubljani. Cena 2 K. Jako srečna je bila misel priznanega našega glasbenika g. prof. Gerbiča, da je zbral vse slovanske himne, ter nam jih podal skupno v enem zvezku. So to himne: ruska „Bože carja hrani!“, maloruska „Šče ne umerla Ukrajina!“, in „Poklik do bratji Slavjan!“, poljska „Bože, coś Polske“, „Z dymem pożarów“ in „Jeszcze Polska nie zginęła“, češka „Kde domov můj“, slovaška „Hej, Slovaci!“, hrvaška „Liepa naša domovina!“, srbska „Bože pravde“, črnogorski „Ubavoj nam Crnojgori“ in „Onam, onamo! za brda ona“, bolgarska „Sumi Marica“, slovenska „Naprej“ ter lužiskosrbske „Hišće Serbstwo njezhubjena“, „Rjana Lužica“ in „Naše Serbstwo z procha stawa“. Klavirski stavek je lahek ter nobenemu igralcu ne bo delal težave. Podložen je izvirni tekst dotične himne. Zanimivo je izvedeti iz te zbirke, da je splošna slovanska himna po melodiji poljskega izvora, melodije so se oprijeli Slovaki ter ji podložili besedilo „Hej Slovaci, ešte naša slovenska reč žije, dokial naše verne srdce za naš narod bije.“ Zanimivo je tudi to, da je naš Davorin Jenko poleg „Napreja“ uglasbil tudi srbsko himno „Bože pravde“. Zbirko toplo priporočamo.

— **„Družba sv. Mohorja“** je imela letos 79.146 udov; proti lanskemu letu je nazadovala za 2833 udov, kar pripisuje „Slovenec“ temu, da letos ni izšel — molitvenik med družbinimi knjigami; kdo se ne smeje? Mohorjevih knjig izide 474.876; vseh knjig skupaj je izšlo do danes 11.275.810.

— **Občinske volitve v Trzliču na Gorenjskem** so se vršile minoli četrtek. V tretjem razredu, ki so ga že doslej imeli Slovenci, so tudi sedaj zmagali, in sicer z večino 50 glasov; v prvem in drugem razredu pa so zmagali Nemci. Proti izvolitvi v prvem razredu se vložil ugovor.

— **Nov čipkarski tečaj** so otvorili v Železnikih. Otvoril ga je vodja c. kr. čipkarskega kurza na Dunaju, gospod Ivan Vogeltnik. Kot učiteljica je nastavljena gđč. Revnova iz Idrije.

— **Letina medu** na Kranjskem kaže letos zelo ugodno. Zaradi ugodnih vremenskih razmer spomladi in poleti, ko je cvetela lipa in kostanj, je bilo vedno dovolj paše. Kranjski čebelarji bodo spravili lahko v denar svoj pridelek, ker se oglašajo že iz raznih strani kupci.

— **K orožnim vajam** deželne brambe leta 1908. bodo poklicani brambovci pehotnih krdel od srede maja do srede septembra. Pozivi k vajam se bodo vršili tako, da se oprava ne bo vršila v nedeljo ali na praznik.

— **Zboljšanje častniških plač.** Zadnje čase se večkrat čita po listih, da se nameravajo častnikom povišati plače. Kdor pozna našo vlado, kateri je več ležeče na tem, da si nabavi čim več novega morilnega orožja, se temu ne bo čudil. Vsakdo ve, da so častniki za svoje popolnoma neproduktivno delo v razmerju z državnimi uradniki istega činovnega razreda, naravnost izborni plačani. Primerjajmo le naporno službo in slabo plačo železniških uradnikov z delom in plačo častništva. Tu bi bilo pač umestno, da bi mislila država na svoje uradnike, ki so bolj potrebni da se jim plače toliko uravnajo, da morejo vsaj stanu primerno izhajati.

— **Štajerske novice.** Pretekli teden je 17 letni Ign. Plausteiner iz osvete streljal iz revolverja na posestnikova sinova Antona in Jožefa Pisanca, ko sta se vračala iz Šent Jurja ob južni železnici domov. — Pogorelo je te dni posestniku Moserju v Črešnjicah hišno in gospodarsko poslopje, vsa slama in krma in 16 svinj; razentega je zgorel tudi neki 66 letni gostač. Škode je 16.000 K.

— **Na Štajerskem** bi radi napravili Nemci in seveda z njimi v soglasju tudi vlada iz ljudskih šol prave ponemčevalnice. Iz vesti, ki dohajajo s Štajerskega o nastavljanju učiteljev, sledi, da nameravajo počenjati s slovenskimi šolami slično kot na Koroškem. Ponemčevanje slovenskega šolstva na Štajerskem se je pričelo v zadnjem času prav sistematiško. V Zidanem mostu, na Hajdini, v Mariboru, povsod skušajo uriniti Nemci na izpraznjena učiteljska mesta zagrizene germanske agitatorje. Pričeli bomo ljut boj za naše šolstvo. Čigar je šolstvo, tega je bodočnost. Za vsako učno mesto razvijmo vse svoje moči, ker je to naš socialni in narodni boj.

— **Posledice žganjepitja.** V Podgori na Koroškem je žganjar Jožef Ogris zblaznel vsled preobilo zaužite pijače. Zaprl se je v sobo, kjer je zažgal posteljo, si prerezal žile in klical na pomoč, sedeč ob goreči postelji, ko so prišli sosed in s silo odprli vrata, je nesrečnež že umrl vsled izkrvavljenja.

— **V Trstu** se otvori 6. vinotoka slovensko gledališče. Sezija bode trajala do koncem aprila 1908. Igralski zbor šteje 10 dam in 17 gospodov; sodelovali bodo gojenci dramatične šole. — Istotam se otvori sredi oktobra I. slovenska umetniška razstava slik, ki ostane otvorena do 1. novembra. Razstava bo v dvorani Slavjanske čitalnice v „Narodnem domu“.

— **Ponarejevalci denarja.** V Trstu so prijeli 33letno omoženo Elizabeto Palaxiana, ki je izdala ponarejene goldinarje. Našli so pri njej še 7 ponarejenih goldinarjev. Ker je izjavila, da jih je dobila od zlatarja svaka Vita Chivellija, so aretirali tudi njega in njegovo ženo ter sinova ter so izročili vse skupaj sodišču. Vsi so iz kraljestva.

Tuje.

* **Političen umor v Belgradu.** V belgradski trdnjavi se je zopet zgodil senzacionalen slučaj. Nedavno tega sta bila aretovana urednik protizarotniškega lista „Za otačbino“ Novaković in njegov brat Maksim, 29. pret. m. so sojetniki čuli streljati v ječi bratov. Prvotno je krožila vest, da sta Novakovića streljala iz celice in se naposled sama obstrelila. Obdukcija, katero je izvršilo 15 zdravnikov, je pa dognala, da brata Novaković nista izvršila samomora, kakor se je prvotno poročalo, ampak da sta bila žrtvi zavratnega umora. Vdova umorjenega Milana Novakovića namerava temeljem te izpovedbe naperiti tožbo proti ministru notranjih del, mestnemu prefektu in nekaterim prizadetim orožnikom.

* **Rusinski dijaki.** Iz Lvova se poroča, da je odbor ukrajinskega dijaštva izdal poziv, da naj se rusinski dijaki povodom vpisovanj na lvovskem vseučilišču vpisujejo samo v maloruskem jeziku. Za slučaj, da bi se temu akademična oblastva protivila, naj bi se dodala vpisovanju prestava v poljskem jeziku. Boj za narodno enakopravnost na lvovskem vseučilišču, ki je divjal lansko leto, se je torej zopet pričel.

* **Hrvatsko-madžarski spor.** Državni poslanec Drohobecy, škof križki, je dospel v Budimpešto, da bi dosegel s člani ogrske vlade v znanem ogrsko-hrvaškem konfliktu sporazumljenje.

* **Zeppelinov zrakoplov.** Grof Zeppelin, ki dela že mnogoletne tozadavne poskuse, se je dne 30. septembra vnovič dvignil s svojim zrakoplovom in dosegel v višini 400 metrov z novoizumljenim krmlom sijajne uspehe.

* **V Sevastopolu** so našli cel arzenal orožja in streljiva v stanovanju nekega Bogdanovića. Našli so okoli

dvajset bomb in dve strojni puški. Tri osebe so zaprli. Dohajajo tudi poročila o novih sevastopolskih uporih. Baje so se vršili boji, v katerih je bilo ranjenih več častnikov.

* **Demonstracije v Belgradu.** 29. septembra zvečer se je vršila v Belgradu velika demonstracija proti vladi. Demonstriralo se je pred palačo ministrskega predsednika in čuli so se klici: Proč z vlado! Proč z zarotniki. Demonstranti so šli tudi pred kraljevo palačo, a so bili odbiti. Vojaštvo je pripravljeno za vse slučaje.

Gospodarstvo.

O „Zvezi slovenskih zadrug“ v Ljubljani piše „Zadruga“, glasilo „Zadružne zveze v Celju“: „V Ljubljani se je ustanovila nova „Zveza slovenskih zadrug“, katere načelstvo tvorijo gg. Oton Bayr, dr. Gr. Žerjav, Iv. Knez, dr. Fr. Windischer in Josip Lenarčič. Če pomislimo, da deluje na Češkem 1400 zadrug pod okriljem jedne zadružne zveze, pri Jugoslovanih, ki imajo okrog 800 zadrug, pa delujejo že sedaj zadružne zveze v Splitu, Pulju, Trstu, Gorici, Ljubljani, Celju ter Gradcu in Celovcu, vidimo, da pomenja nova zadružna zveza še hujše cepljenje že itak — po prav slovenskem načinu — razcepljenih gospodarskih sil. Nova zadružna zveza razteza svoj delokrog po — celem jugoslovanskem ozemlju.“ Prav isto sodbo smo že svoječasno izrekli v „Novi Dobi“ in danes le še pristavljamo, da bi bilo delavnosti mož, ki so v našem slovenskem „Zvezi“, vredna boljše ideja, ki bi narodu slovenskemu na gospodarskem polju prinesla kako potrebnijo napravo kakor pa je novoustanovljena „Zveza“. Tudi znani strokovnjak na zadružnem polju g. Ivan Lapajne razmotriva v „Zadrugi“ o novi Zvezi piše: „Mi namreč ne odobrujemo popolnoma, da se je ustanovila ta zveza, ker se to ni zgodilo iz potrebe gospodarskega napredka, ampak vsaj nekoliko iz političnih nagibov. Ko se je pred leti začela snovati od strani katoliško-narodne stranke zadružna gospodarska organizacija na Kranjskem, so bili temu tudi povod strankarsko-politični nagibi. Tega nismo odobraval takrat, in da se je sedaj napredna stranka kranjska začela gibati enako, ima tudi svoj strankarsko-politični motiv, ki ga ne odobrujemo. Katoliško-narodna stranka se je bila s svojo zadružno organizacijo okrepčala precej; zato se nadeja tudi napredna stranka, da se bo tudi ona okrepčala s tem gospodarsko-zadružnim snovanjem. Kakor pa je ustanovila katoliška narodna stranka poleg veliko dobrih zavodov tudi mnogo slabih posojilnic in še slabjših konsumnih in kmetijskih zadrug, tako se je bati, da bo učinila tudi druga stranka marsikaj slabega, če jo bodo pri njenem snovanju vodile strankarsko-politične koristi. Kakor pa nismo mogli preprečiti pred 10 leti, da ne bi osnovala katoliško-narodna stranka toliko nesmiselnih zadrug, tako tudi ne moremo zabraniti danes, da se ne bi lotili pristaši napredne stranke snovanja organizacije, ki dela konkurenco v prvi vrsti zadr. zvezi v Ljubljani, v drugi vrsti pa Zadružni Zvezi v Celju, ki pa je v političnem oziru nepristranska in ki ima za slovensko zadružno gospodarstvo in za slovensko edinstvo največ zaslug. Stojimo pa pred dejstvom, da „Zveza slovenskih zadrug“ v Ljubljani že deluje in mi se moramo ravnati po tem, kakor pravi nemški pregovor: „Zum bösen Spiel gute Miene machen.“ Končno nasvetuje g. Lapajne, naj se nova „Zveza“ podvrže vsaj reviziji „Zadružne Zveze v Celju“. Gotovo je, da ustanovitelji niso dokazali smotrečnosti na polju slovanske gospodarske politike, razen seve, če so imeli zgolj strankarsko stališče pred očmi.

Deželne finance. Z ozirom na vršečo se akcijo glede izboljšanja deželnih financ prinašajo različni časopisi podrobne podatke. Tako razpravlja neki list, kako so narasle potrebščine raznih dežel tekom let, od l. 1865. do 1902. Potrebščin je bilo v kronah:

	1. 1865.	1. 1902.
na Štajerskem	2,192.416	22,885.115
na Koroškem	416.618	4,638.865
na Kranjskem	315,794	3,924.119

Statistika iz vseh dežel kaže, da so se potrebščine od l. 1865. do 1902. povečevale. In od l. 1902. do danes ni v tem oziru postalo morda boljše, temveč še slabše. Vzporedno z naraščanjem potrebščin pa niso rasli dohodki in tako je prišlo, da stoji mnoge kronovine danes pred — finančnim bankrotom. Zadnji čas je torej bil, da se je država spomnila, da treba izboljšati finančne razmere posameznih dežel. Deželni dolgovi so rasli od dne do dne, rasle so pa tudi doklade, tako, da znaša danes skupno breme z dokladami k direktnim davkom povprečno n. pr. na Štajerskem 90, Koroškem 62,5, na Kranjskem 7, v Istri 115, v Dalmaciji 57, na Goriškem 143, v Galiciji 108 odstotkov itd. Jasno je vsakomur, da te razmere kriče po izboljšanju.

Vsi vknjiženi dolgovi so znašali v Avstriji l. 1859. 2.414,361.527 K, l. 1894. pa 9.180,770.252 K. V 35 letih se je dolg več kot potrojil in ta dolg raste od leta do leta. Samo na Kranjskem znaša danes že nad 150 milijonov kron, dočim je l. 1859. znašal samo še 62,815.054 kron. — Leta 1902. je bilo število odplačanih dolgov 7.702.032 K, dočim so znašali novi dolgovi celo 10,857.506 K.

Spominjajte se Družbe sv. Cirila in Metoda!

Etika in politika.

Predaval v „Akademiji“ dne 24. februarja 1907 g. vseučil. profesor g. Albert Bazala iz Zagreba.

Ponatisk iz „Nove Dobe“.

Brošura po 30 vin. se dobiva v knjigotržnici g. Lav. Schwentnerja v Ljubljani.

Svojo bogato zalogo
VOZOV

novih in že rabljenih priporoča
izdelovatelj vozov

FRAN VISJAN
v Ljubljani, Rimska cesta št. 11.

Somišljeniki!

Širite in naročajte povsodi „Novo Dobo“! — Zahtevajte list po vseh gostilnah in kavarnah!

Sukno in modno gosposko blago, damsko fino blago in loden

najceneje dobavlja

A. Skorkovsky v Humpolcu (Češko).

Tovarniška zaloga v Pragi

II., Jungmanov trg (nasproti spomenika).

Uzorec brezplačno.

Ustanovljeno 1842.

Telefon št. 154.

BRATA EBERL

Tovarna oljnatih barv, lakov in firneža. Slikarija napisov. Dekoracijska, stavbinska in pohištvena pleskarija. Električni obrat.

Prodajalnia:

Miklošičeva cesta 6
nasproti hotela „Union“.

Delavnica:

Igriske ulice 6
Ljubljana.

Prva

domača dolejska žganjarna
Ivan Rakoše i. dr.

Straža-Toplice

priporoča

Slivovko navadno K 1'— lit.	Tropinovec navad. K 1'— lit.
III. „ 1'10 „	III. „ 1'10 „
II. „ 1'30 „	II. „ 1'20 „
I. „ 1'50 „	I. „ 1'40 „
Drožnik III. „ 1'30 „	Brinjevec III. „ 1'40 „
II. „ 1'50 „	II. „ 1'80 „
I. „ 1'80 „	I. „ 2'— „
Vinsko žganje (konjak) od 3 do 8 K = 7/10 litra.	

Specijaliteta „Slovenec“ narodna grenočica narodni liker

Destilacija vsakovrstnih najfinjših likerjev od K 1'— do K 1'60 liter.

Uvoz in izvoz čajnega ruma od K 1'— do K 2'— liter i. t. d., i. t. d.

Odpošilja se v steklenicah, zabojih in sodih, ter se prazna nepokvarjena posoda sprejme nazaj v račun in sicer steklenice 10 vin. komad in sodi 5 vin. liter franco Straža-Toplice. Na zahtevo se pošljejo vzorci brezplačno!

Modna trgovina Pavel Magdić, Ljubljana, Prešernove ulice št. 7

Svilnato blago, baržuni, pliši in tenčice. Čipkasto blago, pajčolani, čipkasti ovratniki, čipke, vložki, svilnate vezanine. **Jabots, Fichus, damski ovratniki in kravate.** Svilnati in baržunasti trakovi. Pozamentarija, porte in žnore, rezice, krepice in žnore za tapetnike. Krepi in flori za žalovanje. Zlate in srebrne rezice, čipke in žnore. **Šerpe iz svile, čipk in volne.** Nogavice za dame, dekleta in otroke. Jopice, hlačke, otročje perilo in odeje za vozičke.

Oprava za novorojenčke, posteljne podloge iz kavčuka. Sukanee za šivanje, pletenje in vezenje. **Gumbi in različne igle.** Različne podloge in potrebščine za krojače in šivilje. Idrijske čipke, vezene čipke in vložki. Pajčolani za neveste, mirtovi venci. Damsko perilo, spodnja krila, predpasniki in kopalne obleke. Modrci in potrebščine za modrice. Glace-rokavice in rokavice za uniformirane, pletene, letne in zimске rokavice. Kopalno perilo, dišave, milo in ustna voda. Krtače za obleko, glavo in zobe.

Srajce za gospode in dečke, spodnje hlače, ovratniki, zapestnice, naprsniki in žepne rute. **Pravo Jagrovo normalno perilo, trikot-srajce, jopice in hlače.** Mrežaste in potne jopice, srajce, čepice in sport-pasovi. Nogavice, naramnice, odeje in blazine za potovanje. **Kravate, gumbi za manšete.** Za lovce: telovniki, nogavice, rokavice, dokolenice. Ogrevalec za kolena, meče, prsi, hrbet, trebuh in glavo. **Nahrbtniki, ovratniki, robci.** Narodni trakovi in zastave, narodne čepice, torbice in drugi domači narodni izdelki itd.

Gospod! Berite novice, ker so za vas važne in koristne! Razpošiljam po poštne povzetju za 12 K 50 vin. **krasno, dobro in moderno opravo**

katera obstoji iz sledečih predmetov:

Fina bela ali barvasta srajca št. ... ? Dobre spodnje hlače. Lepa spalna srajca. 1 ovratnik po želji. Krasna kravata. 1 par trpežnih nogavic. Močna brisalka. Izvstne naramnice. 3 dobre žepne rute.

Vse v škattji lepo aranžirano.

Razpošiljam z obratno pošto. Ako bi kaj ne ugajalo, vrnem denar nazaj.

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!